

Fidel Castros minnestal

över Che Guevara på Revolutionsplatsen i Havanna 18 oktober 1967

Det var en dag i juli eller augusti 1955 som vi lärde känna Che. Och samma kväll bestämde vi - som han berättar i sina minnen - att han skulle delta i Granmaexpeditionen. Då hade den framtida expeditionen vare sig fartyg, vapen eller trupper. Det var så Che blev ett av de två första namnen i Granmas besättning, tillsammans med Raúl.

Sedan dess har tolv år gått - tolv historiska år fyllda av kamp. Under dessa år har döden släckt många tappra och ovärderliga liv, men samtidigt har under dessa år enastående personer trätt fram och härdats i revolutionens led. Och mellan dessa människor och folket har band av tillgivenhet och vänskap skapats, som trotsar all beskrivning.

I kväll har vi samlats här för att i den mån det alls är möjligt ge uttryck för våra känslor för honom som var en av de mest folkkära och mest beundrade, en av de mest älskade och utan tvekan också den mest enastående bland våra revolutionära kamrater; för att ge uttryck för våra känslor för honom och för de hjältar som har kämpat tillsammans med honom, de hjältar som stupat vid hans sida i hans internationella armé, som har skrivit ett ärofullt och outplånligt kapitel i historien.

Che var en av dessa människor som alla tyckte om på en gång, för hans enkelhet, hans karaktär, hans naturlighet, hans kamratliga inställning, hans personlighet, hans originalitet, redan innan de hunnit lära känna alla de ovanliga dygder som utmärkte honom.

Under den första tiden var han truppens läkare. Och så uppstod banden av vänskap och varma känslor. Det märktes att han var uppfylld av djupt hat och förakt mot imperialismen, inte bara därför att han redan utvecklat en avsevärd politisk medvetenhet, utan också därför att han kort tid dessförinnan i Guatemala fått bevittna den kriminella imperialistiska interventionen och de legoknektar som kvävde den begynnande revolutionen i detta land.

För en människa som Che behövdes inte många ord. Det räckte att veta att läget på Kuba var likartat, att det fanns människor som fattat beslutet att med vapen i hand bekämpa denna situation. Det räckte att veta att dessa människor

besjälades av äkta revolutionära och fosterländska känslor. Det räckte mer än väl.

Och så kom det sig att han en dag i slutet av november 1956 anträdde färden till Kuba tillsammans med oss. Jag kommer ihåg att överresan blev mycket svår för honom. På grund av omständigheterna kring avfärden kunde han inte ens förse sig med den medicin han behövde och under hela överresan led han av ett svårt astmaanfall, utan något att lindra plågorna med, men också utan att beklaga sig med en stavelse.

Vi steg i land, anträdde vår första vandring till fots, drabbades av vårt första bakslag, och efter några veckor kunde, som ni alla vet, några av de överlevande från Granmaexpeditionen återförenas. Che fortsatte som läkare för denna grupp.

Så kom det första segerrika slaget och då var Che redan soldat i truppen och samtidigt fortfarande vår läkare. Vi utkämpade vår andra segerrika strid och Che var nu inte bara soldat utan den främste av alla i den striden. Han utförde det första av dessa stordåd som utmärkte honom i allt han gjorde. Våra styrkor fortsatte att utvecklas och vi stod snart inför en ny och synnerligen betydelsefull strid.

Läget var svårt. De upplysningar vi hade var i många avseenden felaktiga. I fullt dagsljus, i gryningen skulle vi anfalla en starkt befäst, väl bestyckad fästning vid stranden. Vi hade fiendetrupper i ryggen, ganska nära, och i detta förvirrade läge var det nödvändigt med en yttersta kraftansträngning. Kamrat Juan Almeida hade åtagit sig ett av de allra svåraste uppdragen, men en av flankerna var helt obesatt, utan någon anfallsstyrka alls, vilket bringade hela operationen i fara.

I det läget begärde Che, som fortfarande var vår läkare, tre-fyra man varav en med kulspruta och på några sekunder gav han sig iväg med uppgiften att leda ett anfall från det hållet.

Den gången visade han sig inte bara vara en framstående soldat utan också en framstående läkare. Han tog hand om våra sårade kamrater och lade samtidigt också om de sårade fiendesoldaterna. När alla erövrade vapen samlats in måste vi lämna den erövrade ställningen och

genomföra en lång återmarsch under ständigt tryck från olika fientliga styrkor. Då behövdes någon som stannade kvar med våra sårade, och den som stannade kvar hos dem var Che. Med hjälp av en liten grupp av våra soldater skötte han dem, räddade deras liv och anslöt sig så småningom till truppen tillsammans med dem.

Redan från detta tillfälle framträdde han som en tapper och duglig ledare, en av den sortens människor som inte väntar på att bli ombedda för att ta sig an ett farligt uppdrag när det måste genomföras.

Så var det i slaget vid El Uvero, men han hade uppträtt på samma sätt också under en tidigare, aldrig skildrad episod. Under en av de första dagarna överraskades vår lilla trupp på grund av ett förräderi av anfall från flera flygplan och tvingades till reträtt under fallande bomber. Vi hade redan dragit oss tillbaka ett gott stycke, när vi kom att tänka på några gevär som tillhörde några bondesoldater som deltagit i de första aktionerna och sedan begärt permission för att hälsa på sina familjer. På den tiden hade vi fortfarande inte lyckats åstadkomma någon större disciplin i vårt embryo till armé. Då fruktade vi att de där gevären skulle gå förlorade. Jag minns hur problemet knappt hunnit tas upp förrän Che, medan bomberna föll, anmälde sig som frivillig och sagt och gjort gav sig iväg för att hämta gevären.

Detta var ett av hans typiska drag: hans beredskap att genast, omedelbart anmäla sig som frivillig till de farligaste uppdragen. Naturligtvis väckte det allmän beundran, dubbel beundran rentav, för denne kamrat som stred vid vår sida utan att vara född i landet. Han var också en djupsinnig människa, en människa som i sitt sinne närde drömmen om fortsatt kamp i andra delar av vår världsdal och som inte desto mindre var så osjälvisk, så oegennyttig, så självklart redo att alltid åta sig också de svåraste uppdrag, att ständigt sätta sitt eget liv på spel.

Det var så han erövrade majors grad och ställningen som ledare för den andra kolonn som organiserades i Sierra Maestra. Det var så hans prestige började växa, och så han började vinna berömmelse som en storartad kämpe, som skulle avancera till de högsta posterna under kriget.

Che var en ojämförlig soldat. Che var en ojämförlig ledare. Che var ur militär synvinkel

osedvanligt duglig, osedvanligt modig, osedvanligt kamplysten. Om han som gerillakrigare alls hade någon akilleshäl, så var det just denna stridsvilja utöver det vanliga, detta absoluta förakt för faran.

Våra fiender tror att de kan dra vissa slutsatser av hans död. Che var en mästare i krigets konst! Han var en mästare i gerillastrid! Det bevisade han oändligt många gånger men framför allt genom två helt makalösa stordåd. Den ena var invasionen, då han ledde en kolonn, en kolonn som förföljdes av tusentals fiendesoldater, över fullständigt platt slättmark genom helt okänd terräng och därmed - tillsammans med Camilo Cienfuegos - genomförde en fantastisk militär prestation. Han visade det också vid sin blixtkampanj i provinsen Las Villas, särskilt under det djärva anfallet mot staden Santa Clara, då han i spetsen för en kolonn på knappa 300 man trängde in i en stad som försvarades av stridsvagnar, artilleri och flera tusen infanterister.

Dessa båda hjältedåd befäste honom som en osedvanligt duglig ledare, som en mästare, en virtuos i det revolutionära krigets konst. Men efter hans ärofulla hjältedöd görs försök att förneka riktigheten och värdet i hans uppfattningar och teorier om gerillakampen. Konstnären kan dö, särskilt mästaren i en så farlig konst som den revolutionära kampen, men det som inte kan dö är den konst åt vilken han helgade sitt liv, den konst åt vilken han helgade sin intelligens.

Vad är det för märkvärdigt med att denne konstnär stupade i strid? Då är det väl märkligare att han inte stupade i strid vid något av de otaliga tillfällena då han satte livet på spel under vår revolutionära kamp. Och ofta nog måste vi ingripa för att hindra honom att offra sitt liv i mindre betydande aktioner.

Och nu blev det alltså i strid, i en av de många strider han utkämpade, som han förlorade sitt liv. Vi vet inte tillräckligt för att kunna dra några slutsatser om de omständigheter som föregick just den striden, för att kunna bedöma i vad mån han uppträtt överdrivet våghalsigt, men – som sagt – om han som gerillakämpe hade någon akilleshäl, så var det just hans överdrivna stridslystnad, hans fullständiga förakt för faran.

Just på den punkten är det svårt att hålla med honom, eftersom vi tycker att hans liv, hans erfarenhet, hans duglighet som beprövad ledare, hans prestige och allt det han betydde i

livet, var långt värdefullare, ojämförligt mycket värdefullare än vad han själv kanske föreställde sig. Hans handlande kan ha påverkats starkt av föreställningen att den enskilda människans betydelse i historien är relativ, föreställningen att en stor sak inte besegras bara för att människorna stupar, att historiens väldiga marsch varken kan eller låter sig hindras av att ledarna stupar.

Och visst är det sant, inget tvivel om den saken. Det visar hans tro på människorna, hans tro på idéerna, hans tro på exemplet. Men, som jag sade för några dagar sedan, av hela vårt hjärta skulle vi hellre ha velat se honom som en segrarnas smed, ha velat se segrar drivas fram under hans ledarskap, eftersom människor med hans erfarenhet, människor av samma halt som han, med hans faktiskt unika förmåga, förvisso inte är vanliga.

Vi inser till fullo värdet av hans föredöme. Vi är helt och fullt övertygade om att hans föredöme kommer att lända till efterföljd och att nya människor av hans slag kommer att träda fram bland folket.

Det är inte lätt att i en individ finna alla de dygder som förenades i honom. Det är inte lätt för en människa att spontant utveckla en personlighet som hans. Jag skulle vilja påstå att han tillhör de människor som få kan mäta sig med och praktiskt taget ingen kan överträffa. Men jag skulle också vilja säga att människor som han med sitt föredöme kan bidra till att fler av samma halt träder fram.

Det är inte bara kampen vi beundrar hos Che, mannen i stånd till stordåd. Även om det han gjorde, det han höll på att göra, själva det faktum att han tillsammans med en handfull män tog upp kampen mot den härskande klassens armé, utbildad av USA-rådgivare, ditsända av USA-imperialismen, och stödd av de härskande klasserna i alla de kringliggande länderna i sig innebär en enastående prestation. Söker vi i historiens annaler skulle det inte förvåna mig om vi inte finner ett enda fall där en ledare med så få följeslagare har tagit itu med en så väldig uppgift; något enda fall där en ledare med så få män har gått till strids mot så stora motståndstyrkor. Detta självförtroende, detta förtroende för folket, denna tillit till människans förmåga att kämpa – visst kan man leta i historiens annaler, men man kommer aldrig att finna dess like.

Och han stupade. Våra fiender tror att de har besegrat hans idéer, hans teorier om gerillakampen, hans syn på den revolutionära väpnade kampen. Men vad de genom en ren lyckträff kunde göra var att undanröja honom lekamligen. De lyckades vinna en tillfällig fördel av det slag som varje fiende kan vinna i kampen. Och vi vet inte i vad mån denna lyckträff, denna ödets nyck, hjälptes på traven av det karaktärsdrag som vi talade om tidigare: hans högt uppdrivna stridsvilja, hans absoluta förakt för faran i denna kamp som i så många andra.

Sådana saker hände också under vårt befrielsekrig mot Spanien. I en strid vid Dos Rios dödades vårt oberoendes apostel. I en strid vid Punta Brava dödades Antonio Maceo, veteran från hundratals strider. Otaliga ledare, otaliga fosterlandsvänner stupade i liknande strider under vårt befrielsekrig. Och dock innebar deras död inte att Kubas sak gick förlorad.

Ches död är – som vi sade för några dagar sedan – ett hårt slag, ett fruktansvärt slag för den revolutionära rörelsen som berövas sin utan tvekan mest erfarne och duglige ledare.

Men de som jublar över seger misstar sig. De tar fel som tror att hans död innebär slutet för hans idéer, slutet för hans taktiska tänkande, slutet för hans teorier om gerillakampen, slutet för hans teser. För den man som stupade, som den dödliga människa han var, den man som så många gånger mött fiendens kulor som soldat och som ledare, ägde en förmåga tusen gånger större än de som genom en lyckträff kunde fälla honom.

Men hur ska nu revolutionärerna ta detta bakslag? Hur ska de ta denna förlust? Om Che själv skulle ge oss sin mening på denna punkt, hur skulle den då lyda? Han sade oss sin mening, uttryckte den klart och tydligt, när han i sitt budskap till den latinamerikanska solidaritetskonferensen skrev att var än döden överraskade honom, så var den välkommen om bara hans stridsrop dessförinnan nått ett mottagligt öra och någon annans hand sträckts ut för att fatta hans vapen.

Och detta hans stridsrop kommer att nå inte ett mottagligt öra, utan miljoner mottagliga öron. Och inte *en* hand, utan miljoner händer kommer att sträckas ut för att gripa till vapen, besjälade av hans föredöme. Nya ledare kommer att träda fram. Och människorna, de lyssnande människorna med

de utsträckta händerna, kommer att behöva ledare som kommer att träda fram ur folkets egna led, så som ledarna alltid har trätt fram i alla revolutioner.

Dessa händer kommer inte att kunna räkna med en ledare med Ches osedvanliga erfarenhet och storslagna förmåga. De nya ledarna kommer att formars i kampen, de kommer att träda fram ur miljonerna av mottagliga lyssnare, ur de miljoner händer som förr eller senare sträcks ut för att gripa till vapen. Inte så att vi tror att hans död kommer att få omedelbara återverkningar i den revolutionära kampen, att hans död omedelbart kan påverka den praktiska utvecklingen av kampen. Ty faktum är att när Che grep till vapen på nytt räknade han inte med någon omedelbar seger, han tänkte sig aldrig någon snabb seger mot härskarklassernas och imperialismens styrkor. Som erfaren kämpe var han beredd på en lång kamp, en kamp som skulle fortsätta i fem, tio, femton eller tjugo år, om det skulle bli nödvändigt. Han var beredd att kämpa i fem, tio, femton, tjugo år, i hela sitt liv om det skulle bli nödvändigt!

Och det är i ett sådant tidsperspektiv som hans död – eller rättare sagt hans föredöme – kommer att få oerhörda återverkningar, och oövervinnelig styrka.

De som klamrar sig fast vid lyckträffen försöker förgäves förneka hans ledarförmåga och erfarenhet. Che var en osedvanligt duglig militär ledare. Men när vi minns Che, när vi tänker på Che, så tänker vi inte i första hand på hans militära dygder. Nej! Kriget är ett medel och inte ett ändamål, kriget är ett redskap för revolutionärerna.

Det viktiga är revolutionen, det viktiga är den revolutionära saken, de revolutionära idéerna, de revolutionära målen, de revolutionära känslorna, de revolutionära dygderna!

Och det är på detta område, på idéernas område, på känslornas område, på de revolutionära dygdernas område, på intellektets område, som vi – bortsett från hans militära begåvning – djupt känner vilken fruktansvärd förlust hans död innebär för den revolutionära rörelsen.

För Ches utomordentliga personlighet var sammansatt av dygder som man sällan finner förenade. Han utmärkte sig som en oöverträffad handlingsmänniska, men inte bara det. Han var också en djupsinnig tänkare, med visionär intelligens och stor allmänbildning. Det vill säga att i

hans person förenades tanken och handlingen.

Men det var inte bara att han förenade dessa båda egenskaper av djupsinnig tänkare och handlingsmänniska, utan också att Che som revolutionär i sig förenade de dygder som kan definieras som det fullödigaste uttrycket för en revolutionärs dygder: absolut pålitlighet, högstående hederskänsla, fullständig ärlighet, besinning och anspråkslöshet i levnadsvanorna, en människa praktiskt taget utan fläck på sig. Genom sina dygder blev han vad man skulle kunna kalla en verklig ledstjärna för revolutionärer.

När människor dör brukar man hålla tal och framhålla deras förtjänster, men det är sällan man med större rättvisa och större sanning kan säga om en människa vad vi nu säger om Che: att han var ett verkligt exempel på revolutionära dygder.

Men han hade också en annan egenskap, en egenskap som varken hör intellektet eller viljan till, en egenskap som inte skapas av erfarenheten eller kampen, utan en hjärtats egenskap: han var en osedvanligt mänsklig människa, med en känslighet utöver det vanliga. Därför säger vi, när vi tänker på hans liv och hur han levde, att han var ett unikt fall, en synnerligen ovanlig människa, som i sin person kunde förena inte bara de egenskaper som utmärker en handlingsmänniska, utan också de som utmärker tänkaren, som utmärker människan med obefläckade revolutionära dygder och med en mänsklig känslighet utöver det vanliga, allt förenat av en karaktär av järn, en vilja av stål, en oövervinnelig uthållighet.

Och därför har han givit kommande generationer i arv inte bara sin erfarenhet och sitt kunnande som en framstående soldat utan också samtidigt frukterna av sin intelligens. Han skrev med det mästerskap som utmärker en språkets klassiker. Hans skildringar av kriget saknar motstycke. Hans djupsinnighet är imponerande. Han skrev aldrig något utan att det var på största allvar, utan att gå på djupet och vi tvivlar inte på att en del av hans skrifter kommer att gå till eftervärlden som klassiska dokument inom det revolutionära tänkandet.

Så har han alltså, som frukter av denna djupa och spänstiga intelligens, skänkt oss oändligt många minnen, oändligt många skildringar som utan hans arbete, utan hans ansträngning kanske skulle ha gått förlorade för alltid.

Denne outtröttlige arbetare vilade aldrig en

dag under de år han tjänade vårt land. Många och ansvarsfulla var de poster som tilldelades honom: som chef för Riksbanken, chef för Nationella planeringsgruppen, industriminister, militärområdeschef, ledare för olika politiska, ekonomiska och vänskapsdelegationer.

Hans mångsidiga intelligens kunde med självklar säkerhet ta hand om alla uppdrag av vad slag de vara månne. Därför kunde han också på ett strålande sätt företräda vårt land vid en mängd internationella konferenser, precis som han på ett strålande sätt ledde soldater i strid, precis som han nedlade ett mönstergillt arbete som chef för de institutioner som anförtroddes honom. För honom fanns inga vilodagar, för honom fanns inga vilotimmar! När vi såg upp mot hans kontorsfönster fann vi att ljusen var tända långt in på nätterna, medan han studerade eller rättare sagt arbetade och studerade. För han studerade alla problem, han var en outtröttlig läsare. Hans kunskapsörst var praktiskt taget outsläcklig, och de timmar han stal från sömnen ägnade han åt studier.

De dagar han egentligen skulle ha varit ledig ägnade han åt frivilligt arbete. Han var en inspirationskälla och den främste pådrivaren i denna verksamhet som idag omfattas av hundratusentals människor över hela landet; pådrivaren för denna verksamhet som dag för dag blir allt viktigare för vårt folk.

Och som revolutionär, som kommunistisk revolutionär, som sann kommunist, trodde han obegränsat på de moraliska värdena, trodde han obegränsat på människornas samvete. Och det bör sägas att han helt klart insåg att de moraliska drivkrafterna är den avgörande hävstången för att bygga upp kommunismen i det mänskliga samhället.

Han tänkte, utvecklade och skrev så mycket. Och en sak bör sägas en dag som denna, att Ches skrifter, Ches politiska och revolutionära tänkande kommer att få ett bestående värde för den revolutionära utvecklingen på Kuba och för den revolutionära utvecklingen i Latinamerika. Och vi tvivlar inte en sekund på att hans idéer som handlingsmänniska, tänkare, moraliskt föredöme, med en mänsklig känslighet som söker sin like och uppträdande utan tadel, har och kommer att ha universell betydelse.

Imperialisterna skryter med den seger de

vunnit när de har dödat denne gerillakämpe i strid – imperialisterna skryter över den lyckträff som har försatt en sådan underbar handlingsmänniska ur spel. Men imperialisterna vet kanske inte, eller låtsas kanske inte veta, att handlingsmänniskan bara var en av de många inslagen av denne kämpes personlighet. Och när vi talar om vår sorg sörjer vi inte bara över att vi har förlorat en handlingsmänniska, vi sörjer över att vi har förlorat en dygdens människa, vi sörjer över att vi har förlorat en människa med den mest utsökta känslighet. Vi sörjer vid tanken på att han bara var trettionio år gammal när han stupade och vi sörjer vid tanken på allt som gått förlorat som detta intellekt och denna erfarenhet i ständig utveckling ännu kunnat ge.

Vi kan ana omfattningen av den förlust som har drabbat den revolutionära rörelsen. Men inte desto mindre är detta just den svaga punkten hos den imperialistiske fienden: att han tror att han genom att undanröja en människa lekamligen också har kunnat utrota den människans tankar, att genom att undanröja henne lekamligen också har kunnat utrota hennes idéer, utrota hennes förtjänster, utrota hennes exempel. Och så skamlösa är de i denna sin tro, att de inte drar sig för att som den naturligaste sak i världen offentliggöra de vid det här laget nästan överallt accepterade omständigheterna kring hans död. Deras sätt att mörda honom sedan han blivit allvarligt sårad i strid. De tycks inte ens vara medvetna om det vämjeliga i detta handlande, de tycks inte ens vara medvetna om det skamliga i det erkännande de gör. De har offentligen gått ut med uppfattningen att hyrda snutar, att självhärskare och legoknektar är i sin fulla rätt att mörda en svårt sårad revolutionär kämpe. Och vad värre är, de talar om varför de gjorde det. De hävdar att en rättegång mot Che skulle ha varit fruktansvärt besvärlig, att det skulle ha varit omöjligt att placera en sådan revolutionär på de anklagades bänk.

Och inte nog med det. De har inte heller dragit sig för att låta hans lik försvinna. Vare sig de ljuger eller inte har de i varje fall offentligen meddelat att de har låtit kremera honom, och därmed redan börjat avslöja sin rädsla, börjat avslöja att de dock inte är så säkra på att de enbart genom att lekamligen förrinta kämpen också kan förrinta hans idéer, förrinta hans föredöme.

Che stupade inte i försvaret av något annat än

de utsugna och förtryckta folkens rätt i denna världsdal. Che stupade inte i försvaret av något annat än de fattigas och utblottades rätt på denna jord. Och det föredömliga sätt och den osjälviskhet med vilken han försvarade deras rätt vågar inte ens hans bittraste fiender ifrågasätta.

Och inför historiens dom växer de människor som handlar som han, de som gör och ger allt för de förtrycktas sak. De växer dag för dag i storhet och får dag för dag en allt större plats i folkens hjärtan. De imperialistiska fienderna har börjat inse den saken och det kommer inte att dröja länge förrän de märker att hans död, på lång sikt, blir ett utsäde som ger upphov till många nya människor som är fast beslutna att mäta sig med honom, många nya människor fast beslutna att följa hans exempel.

Och vi är helt övertygade om att revolutionens sak kommer att återhämta sig från det slag den fått, att den revolutionära rörelsen i denna världsdal inte kommer att låta sig krossas.

Hur ska vi från revolutionär synpunkt, från vårt folks synpunkt se på Ches föredöme? Känner vi att vi har förlorat honom? Det är sant att vi aldrig kommer att få läsa några nya skrifter av hans hand, sant att vi aldrig mera kommer att få höra hans röst. Men Che har efterlämnat ett arv åt världen, ett stort arv, och vi som stod honom så nära kan i hög grad bli hans arvtagare.

Han efterlämnade åt oss sitt revolutionära tänkande, sina revolutionära dygder. Han lämnade oss sin karaktär, sin vilja, sin uthållighet, sin känsla för arbetet. Han gav oss med ett ord sitt föredöme! Och Ches exempel bör bli en förebild för vårt folk. Ches exempel bör bli den stora förebilden för vårt folk!

Om vi vill uttrycka hur vi hoppas att våra revolutionära kämpar, våra aktivister, våra människor skall vara, då måste vi tveklöst säga: "Må de bli som Che!" Vill vi uttrycka hurdana vi vill att kommande generationers människor skall bli, bör vi säga: "Må de bli som Che!" Vill vi säga hur vi önskar att våra barn ska fostras bör vi utan tvekan säga: "Vi vill att de skall fostras i Ches anda!" Vill vi ställa upp en mänsklig förebild, förebilden för en människa som inte hör vår tid till, förebilden för den människa som hör framtiden till, då säger jag ur djupet av mitt hjärta att en sådan förebild, utan minsta fläck på sitt uppträdande, utan minsta fläck på sin

hållning, utan minsta fläck på sitt handlande, en sådan förebild är Che! Vill vi uttrycka hurdana vi önskar oss att våra barn skall bli, då måste vi ur djupet av våra hjärtan, som brinnande revolutionärer, förklara: "Vi vill att de skall bli som Che!"

Che har blivit en förebild för människor, inte bara för vårt folk utan för folken över hela Latinamerika. Che fulländade den revolutionära orubbligheten, den revolutionära offerandan, den revolutionära stridsglädjen, den revolutionära arbetsviljan. Che gav åt de marxist-leninistiska idéerna de allra renaste, friskaste och mest revolutionerande uttrycken. Ingen annan har i vår tid fört den proletära internationalismens anda till sådan fulländning som Che har gjort.

Och när man i framtiden talar om proletära internationalister, och när man söker efter ett exempel på en proletär internationalist, då kommer Che att stå som exemplet över alla andra! Nationalflaggor, fördomar, trångsynt nationalism och själviskhet – allt sådant var helt borta ur hans huvud och hans hjärta. Och han var redo att frikostigt gjuta sitt blod, spontant och utan ett ögonblicks tvekan, för andra folks skull, för andra folks sak! Därför gav han sitt blod på vår jord när han sårades i flera strider. Därför göt han sitt blod i Bolivia, i kampen för att frälsa de utsugna och förtryckta, de utblottade och de fattiga. Det blodet utgöts för alla utsugna och alla förtryckta, det blodet göts för alla Amerikas folk och för Vietnams folk. För att han visste att medan han förde sin kamp i Bolivia, kämpade mot härskarklasserna och imperialismen, så gav han därmed också Vietnam det yttersta beviset för sin solidaritet!

Det är därför, kamrater i revolutionen, som vi måste se framtiden an med fasthet och beslutsamhet, och med framtidstro. Och vi kommer alltid att söka oss till Ches exempel för inspiration, inspiration i kampen, inspiration i uthålligheten, inspiration i den orubbliga hållningen mot fienden, inspiration i den internationalistiska känslan!

Låt oss därför, ikväll, efter detta imponerande möte, efter denna otroliga månghövdade demonstration av erkänsla – otrolig genom sin omfattning, sin disciplin och sin hängivenhet – som visar att detta folk är ett kännande folk, ett tacksamt folk, som vet hur man hedrar

minnet av de tappra som stupat i strid, att vårt folk erkänner och hyllar dem som tjäna det, som visar att folket solidariserar sig med den revolutionära kampen och bevisar hur detta folk höjer och håller fast vid revolutionens banér och revolutionens principer – låt oss i dessa minnenas ögonblick höja vår tanke, uppfyllda av optimism inför framtiden, av fullständig optimism vid tanken på folkens slutliga seger, och säga till Che och till de hjältar som kämpade och dog vid hans sida:

Alltid mot segern!
Fosterlandet eller döden!
Vi ska segra!

Översättning: Eva Björklund

